

RP 131/2009 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 9 kap. 10 a § i sjukförsäkringslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att sjukförsäkringslagen ska ändras. Faderns rätt till faderskapspenning för en sammanhängande period omedelbart efter sin föräldrapenningsperiod ska ändras så att han får faderskapspenning för 24 vardagar i stället för nuvarande 12 vardagar. Detta innebär att den så kallade

pappamånaden kan vara högst 36 vardagar, dvs. ca sex veckor.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

En fader som deltar i vården av sitt barn och inte är i förvärvsarbete eller annat eget arbete än arbete som utförs i det egna hushållet, har enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) rätt till faderskapspenning för sammanlagt högst 18 vardagar under moderskapspennings- och föräldrapenningsperioden. Faderskapspenningsperioden kan uppdelas på högst fyra sammanhängande perioder enligt faderns val. Det finns ingen fastställd minimilängd för perioderna. Den första faderskapsledigheten kan tas ut i samband med barnets födelse.

Dessutom har fadern enligt överenskommelse mellan modern och fadern rätt till en pappamånad som kan tas ut när föräldrapenningsperioden upphör eller efter det. Pappamånaden består av de 12 sista vardagarna i föräldrapenningsperioden och en sammanhängande faderskapspenningsperiod om minst en vardag och högst 12 vardagar omedelbart efter föräldrapenningsperioden. Pappamånaden kan alternativt tas ut också så att fadern enligt överenskommelse med modern flyttar fram de sista 12 vardagarna i föräldrapenningsperioden för att tas ut senare i en sammanhängande period tillsammans med högst 12 faderskapspenningsdagar som hör till pappamånaden. Pappamånaden ska dock utnyttjas innan 180 kalenderdagar har förflutit från utgången av föräldrapenningsperioden, dvs. pappamånaden tar slut senast när barnet är ca ett år och fyra månader.

Enligt arbetsavtalslagen (55/2001) ska moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet anmälas till arbetsgivaren senast två månader före den planerade ledighetens början. Moderskaps- och faderskapsledighet får dock tidigareläggas på grund av barnets födelse eller barnets, moderns eller faderns hälsotillstånd. Ändringarna ska anmälas till arbetsgivaren så snart som möjligt. Av grundad anledning får tidpunkten för moderskaps- och faderskapsledigheten ändras genom en anmä-

lan till arbetsgivaren senast en månad före ändringen. En ändring av tidpunkten för föräldraledigheten kräver också grundad anledning och arbetsstagaren ska iaktta en månads anmälningstid.

1.2. Bedömning av nuläget

Sjukförsäkringslagen ändrades vid ingången av 2007 så att beloppet av den föräldradagpenning som betalas ut till modern och fadern höjdes för de 30 första dagpenningdagarnas del. Samtidigt blev det möjligt att ta ut pappamånaden på ovan nämnt sätt. Enligt folkpensionsanstaltens statistik över familjeförmånerna uppgick antalet pappor som fått pappamånadsförmån till 5 035 år 2006, 5 935 år 2007 och 8 932 år 2008.

Syftet med pappamånaden är att fadern kan överta ansvaret för skötseln av familjens småbarn. År 2008 publicerades den fjärde jämställdhetsbarometern. Kvinnors rätt till förvärvsarbete har redan i tidigare barometrar accepterats i stor utsträckning. I vården av barn har arbetet dock inte varit jämnt fördelat. Enligt jämställdhetsbarometern 2008 ansåg både kvinnor och män att papporna borde delta i vården och uppfostran av barn mera än för närvarande.

I en undersökning som utfördes av folkpensionsanstalten (Takala; Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto, sosiaali- ja terveysturvan selosteita 43/2005) utreddes orsakerna till att papporna håller så lite föräldraledighet. Av pappor som hållit endast faderskapsledighet frågades bland annat varför de inte hade fortsatt sin föräldraledighet. Den vanligaste orsaken var ekonomisk. Dessutom ansågs det vara ett problem att tidpunkten för ledigheten inte kunde väljas tillräckligt fritt.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

Det föds ca 60 000 barn årligen i Finland. År 2008 fick 49 163 pappor faderskapspenning. I förhållande till det var antalet pappor som utnyttjade pappamånadsförmånen betyd-

ligt färre. År 2008 utnyttjade 8 932 pappor pappamånaden. Fortfarande utnyttjar största delen av papporna inte sin lagstadgade möjlighet till föräldraledighet. Syftet med propositionen är att ytterligare sporra papporna att utnyttja sin föräldraledighet.

I propositionen föreslås att pappamånaden förlängs med två veckor, vilket innebär att pappamånaden blir maximalt 36 vardagar. Fadern kan ta ut pappamånaden i en sammanhängande period genast i samband med föräldrapenningsperioden eller senare i en fritt vald sammanhängande period, dock innan 180 kalenderdagar har förflutit från utgången av föräldrapenningsperioden.

3. Propositionens konsekvenser

3.1. Ekonomiska konsekvenser

År 2008 utnyttjade 8 932 pappor pappamånaden. Den genomsnittliga faderskapspenningen under pappamånaden uppgick till 83,5 euro per dag och till papporna betalades 8,55 miljoner euro för 102 404 dagar. Antalet mottagare beräknas uppgå till ca 9 500 år 2009 och utan lagändring till ca 10 000 år 2010.

Om den faderskapspenning som ingår i pappamånaden betalas för 24 vardagar uppstår det merkostnader av två orsaker: sannolikt skulle nästan alla pappor som väljer att ta ut pappamånaden använda 24 vardagar och antalet pappor som utnyttjar pappamånaden skulle av ekonomiska orsaker öka med ca 5 000.

Antalet mottagare skulle således uppgå till ca 15 000 år 2010. Antalet uttagna dagar skulle öka med ca 240 000. Den genomsnittliga faderskapspenningen beräknas då uppgå till 93 euro per dag. De årliga merkostnaderna uppgår således till ca 24 miljoner euro. Ett sådant tillägg till utgifterna för arbetsinkomstförsäkringen höjer arbetsgivarnas sjukförsäkringsavgift och den försäkrades dagpenningspremie med 0,02 procentenheter. Då dagpenningsutgifterna ökar minskar stödet för hemvård av barn för två veckor, vilket motsvarar ca 2,2 miljoner euro.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Lagen tillämpas på föräldradagpenning när den första dagen för föräldradagpenning

som betalas för samma barn infaller den 1 januari 2010 eller därefter. Det innebär att pappamånaden kan börja tas ut tidigast i slutet av oktober 2010 och att de merkostnader som hänför sig till år 2010 uppgår till ca 1,2 miljoner euro.

Staten deltar i finansieringen av arbetsinkomstförsäkringen genom att finansiera de dagpenningar som uppgår till minimibelopp. År 2008 fick 64 pappor förlängd faderskapspenning till minimibelopp. År 2010 beräknas antalet uppgå till 130, av vilka 30 är nya mottagare. Om dagpenningens minimibelopp är 22,04 euro, beräknas de merkostnader som föranleds staten uppgå till 42 000 euro på årsnivå. De merkostnader som föranleds staten kommer att vara små.

3.2. Övriga konsekvenser

Erfarenheten och olika utredningar visar att papporna håller den ledighet som uttryckligen är för dem. OECD har klandrat Finland för mödrarnas långa perioder av frånvaro från arbetslivet. Av de undersökningar som gjorts i Finland under de senaste åren, (Löntagarnas forskningsinstitut, PT och Näringslivets forskningsinstitut, Etlä) framgår att frånvaron försämrar mödrarnas löneutveckling. Enligt jämställdhetsbarometern 2008 är ca 90 procent av både kvinnor och män av den åsikten att männen borde delta i vården och uppfostran av sina barn mera än för närvarande. Om reformen genomförs ökar den pappornas möjlighet att ta ut familjeledigheter. En förlängning av pappamånaden inverkar inte på mödrarnas föräldrapenningsperiod.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet och Folkpensionsanstalten. I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsparterna hörts.

I regeringens proposition föreslås det att faderskapspenningensperioden som ingår i pappamånaden förlängs med två veckor. Det är ändamålsenligt att behandla övriga frågor som kommit upp i samband med hörandet i

samband med de frågor som den av social- och hälsovårdsministeriet tillsatta arbetsgruppen för föräldraledighet behandlar.

5. Ikraftträdande

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i

samband med den. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Lagen tillämpas på föräldradagpenning när den första dagen för föräldradagpenning som betalas för samma barn infaller den 1 januari 2010 eller därefter.

Med stöd av vad som anförts ovan förläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av 9 kap. 10 a § i sjukförsäkringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjukförsäkringslagen av den 21 december 2004 (1224/2004) 9 kap. 10 a § 2 mom.,
sådant det lyder i lag 1342/2006, som följer:

9 kap.
Föräldradagpenningar

10 a §
Pappamånad

bart efter moderskapspenningsperioden eller
för de 12 föräldrapenningsdagar som flyttats
fram med stöd av 1 mom., har fadern rätt till
faderskapspenning för en sammanhängande
period om högst 24 vardagar omedelbart ef-
ter sin föräldrapenningsperiod (*pappamå-
nad*).

Om föräldrapenning eller partiell föräldra-
penning på grundval av deltagande i vården
av barnet betalas till fadern utan avbrott för
åtminstone de 12 sista vardagarna av den
föräldrapenningsperiod som följer omedel-

Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på föräldradagpenning när
den första dagen för föräldradagpenning som
betalas för samma barn infaller efter ikraft-
trädandet av lagen.

Helsingfors den 11 september 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Liisa Hyssälä*

Lag

om ändring av 9 kap. 10 a § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjukförsäkringslagen av den 21 december 2004 (1224/2004) 9 kap. 10 a § 2 mom.,
sådant det lyder i lag 1342/2006, som följer:

Gällande lydelse

9 kap.

Föräldradagpenningar

10 a §

Pappamånad

Om föräldrapenning eller partiell föräldrapenning på grundval av deltagande i vården av barnet betalas till fadern utan avbrott för åtminstone de 12 sista vardagarna av den föräldrapenningsperiod som följer omedelbart efter moderskapspenningsperioden eller för de 12 föräldrapenningsdagar som framflyttats med stöd av 1 mom., har fadern rätt till faderskapspenning för en sammanhängande period om högst 12 vardagar omedelbart efter sin föräldrapenningsperiod (*pappamånad*).

Föreslagen lydelse

9 kap.

Föräldradagpenningar

10 a §

Pappamånad

Om föräldrapenning eller partiell föräldrapenning på grundval av deltagande i vården av barnet betalas till fadern utan avbrott för åtminstone de 12 sista vardagarna av den föräldrapenningsperiod som följer omedelbart efter moderskapspenningsperioden eller för de 12 föräldrapenningsdagar som flyttats fram med stöd av 1 mom., har fadern rätt till faderskapspenning för en sammanhängande period om högst 24 vardagar omedelbart efter sin föräldrapenningsperiod (*pappamånad*).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på föräldradagpenning när den första dagen för föräldradagpenning som betalas för samma barn infaller efter ikraftträdandet av lagen.
